

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

1/2026

ročník/volume 36

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

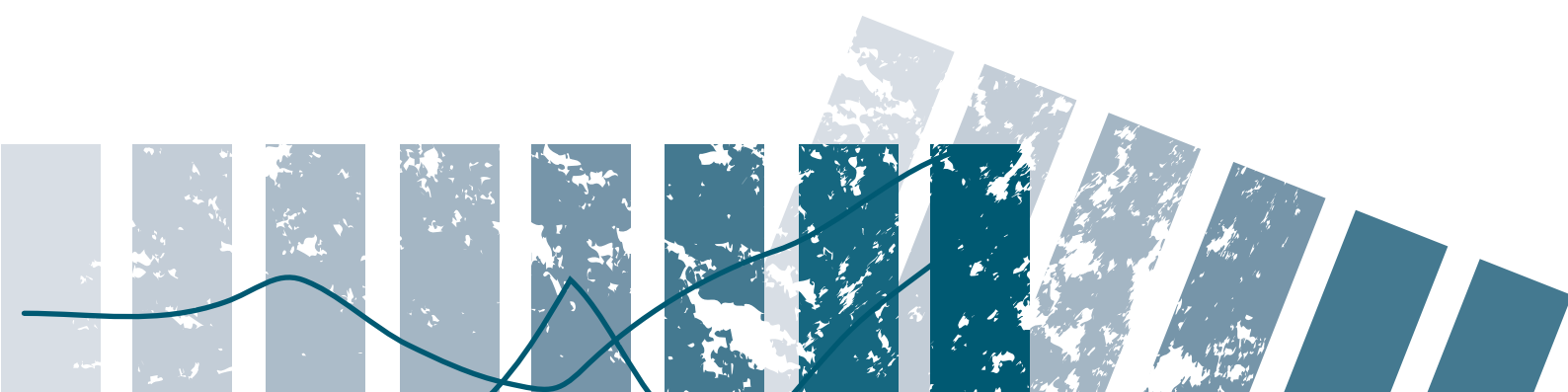
Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 6

Typ článku/Type of article: informácia/information

Strany/Pages: 66 – 69

Dátum vydania/Publication date: 15. október 2025/October 15, 2025

Informácia/Information

DVADSAŤ ROKOV KÓDEXU POSTUPOV PRE EURÓPSKU ŠTATISTIKU: MÍĽNIK, REFLEXIA A VÝZVY MODERNEJ ŠTATISTIKY

TWENTY YEARS OF THE EUROPEAN STATISTICS CODE OF PRACTICE: MILESTONES, REFLECTIONS AND CHALLENGES OF MODERN STATISTICS

Dvadsiate výročie Kódexu postupov pre európsku štatistiku predstavuje významný míľnik pre európsky a národný štatistický systém. Odborná konferencia, ktorá sa uskutočnila 12. novembra 2025 v kongresových priestoroch Národnej banky Slovenska, vytvorila priestor nielen na pripomenutie si významu kódexu, ale aj na odbornú diskusiu a reflexiu výziev, ktoré dnešná dynamická súčasnosť kladie na tvorcov oficiálnej štatistiky.

Zdroj: Štatistický úrad SR

Program konferencie: <http://konferencia.statistics.sk>

Kódex v kontexte dnešnej doby: hodnoty, ktoré pretrvávajú

Otvárací príhovor podpredsedníčky Štatistického úradu SR PhDr. Ľudmily Ivančíkovej, PhD., zdôraznil hlavnú myšlienku podujatia: Fakty, nie názory. Údaje, nie domnienky. Vyzdvihla v ňom predovšetkým kvalitu údajov, ktorá je nevyhnutným predpokladom na prijímanie relevantných opatrení. Zároveň však upriamila pozornosť prítomných na dynamicky sa meniace podmienky, v ktorých sa oficiálne štatistiky produkujú. Práca s novými zdrojmi údajov, pokles dostupných odborníkov, rastúce nároky na rýchlosť či zvýšený dôraz na etiku a profesionálnu nezávislosť predstavujú kľúčové výzvy, ktoré formujú súčasnú podobu štatistických inštitúcií.

Podpredsedníčka upozornila aj na ďalší fenomén súčasnosti – pokles štatistickej gramotnosti. Ten vytvára priaznivé prostredie pre dezinformácie a zvýrazňuje význam profesionálnej nezávislosti, ktorá je dynamickou, nie statickou kvalitou. Práve schopnosť odolávať externým tlakom, metodicky argumentovať a držať sa faktov je pre modernú štatistiku zásadná.

Zdroj: Štatistický úrad SR

Dve desaťročia spoločného rámca: teoretické a etické ukotvenie

Úvodná prednáška Ing. Heleny Glaser-Opitzovej, PhD., hlavnej štatističky NŠS a generálnej riaditeľky sekcie všeobecnej metodiky, registrov a koordinácie NŠS, ukotvila kódex v európskej štatistickej tradícii a zdôraznila jeho úlohu pri harmonizácii národných postupov, zvyšovaní porovnateľnosti a budovaní medzinárodnej dôvery. Dôvery v oficiálnu štatistiku, ktorá stojí na troch základných pilieroch – **nezávislosti, transparentnosti a odbornosti** – zabezpečujúcich stabilitu, legitimitu a spoločenský význam štatistického poznania. Poukázala tiež na to, že vstup do tretieho desaťročia budovania dôvery prináša potrebu väčšej ostražitosť pri uplatňovaní hodnôt, na ktorých kódex stojí. Kľúčovú úlohu pritom zohráva nová generácia štatistikov, ktorá svojou profesionalitou, etickým prístupom a schopnosťou komunikovať hodnotu dát bude rozhodovať o vnímaní štatistiky v modernej spoločnosti.

Na strategický význam dôsledného dodržiavania kódexu postupov a hodnôt v rámci národného štatistického systému nadviazal v prvom bloku prednášok Mgr. Boris Frankovič, špecialista metód štatistických zisťovaní ŠÚ SR. Vo svojom vystúpení sa zameriaval na výzvy technologického pokroku, rastúcich očakávaní spoločnosti a najmä na problematiku dôvernosti a využiteľnosti údajov. Zdôraznil, že kvalita a bezpečnosť nie sú protikladmi – moderné metódy anonymizácie údajov umožňujú aj pri rozširujúcej sa dostupnosti mikroúdajov a raste dopytu po otvorených dátach spracovanie údajov do štatistických výstupov bez ohrozenia ich dôvernosti.

Na myšlienkovú líniu dôvery, dôvernosti a upevňovaní hodnôt nadviazala prezentácia Ing. Tomáša Edera, riaditeľa odboru štatistiky Národnej banky Slovenska, o etike a osobnej integrite v štatistickej praxi. Prednášajúci ukázal, že kódex nie je len technickým dokumentom, ale hodnotovým rámcom, ktorý od odborníkov vyžaduje nielen znalosť metodík, ale aj presvedčenie a niekedy aj osobnú odvahu zastávať profesionálne stanovisko. Príklady z Argentíny a Grécka, z krajín, v ktorých bola štatistika vystavená politickým tlakom a zásahom, ukázali, že dôveryhodnosť oficiálnych štatistík môže byť narušená veľmi rýchlo, zatiaľ čo jej obnova je dlhodobý a náročný proces.

Inovácie ako nový normál: moderné nástroje a metodické postupy

Druhý blok konferencie zdôraznil dynamiku technologických inovácií a ich dosah na štatistiku. Venovaný bol novým prístupom, nástrojom a postupom na zachytenie reality v dynamických podmienkach, od ekonomických trendov po environmentálne ukazovatele. Osobitná pozornosť bola venovaná významným zmenám v NACE a ESA, ktoré reflektujú aktuálny vývoj v štruktúre hospodárstva a v metodike národných účtov.

Novú verziu klasifikácie NACE Rev. 2. 1 predstavil odbornému publiku Mgr. Albert Ivančík, riaditeľ odboru registrov a klasifikácií ŠÚ SR. Vysvetlil, ako aktualizácia reflektuje dosah implementácie nových technológií do hospodárskej praxe, vznik nových odvetví a meniace sa podnikové modely. Uvedené zmeny umožňujú presnejšie zachytávať štrukturálne trendy, ktoré ovplyvňujú hospodársku politiku aj analytické rozhodovanie.

Systému národných účtov, ich rozšíreniu o dimenzie blahobytu a udržateľnosti a premietnutiu týchto zmien do ESA 20XX sa venovala Mgr. Alžbeta Ridzoňová, generálna riaditeľka sekcie makroekonomických štatistík ŠÚ SR. Zároveň upozornila na ďalšie zmeny v národných účtoch vyplývajúce z fungovania ekonomiky v ére globalizácie, digitalizácie a zelenej transformácie, napr. rozšírenie účtov o prírodné zdroje, silné zameranie na aktivity nadnárodných skupín podnikov či kryptoaktíva.

Významnou inováciou, ktorú publiku na konferencii predstavili Mgr. Lucia Vanišová a Mgr. Patrícia Gurová z oddelenia sčítania obyvateľov, domov a bytov a prierezových štatistík, je Štatistický register budov, domov a bytov (ŠRBDB). Prináša aktuálne dáta o domoch a bytoch pre potreby štátnej a verejnej správy, umožňuje efektívne spracovanie údajov o domoch a bytoch na účely postcenzu (Eurostat) vrátane nových premenných, ako sú energetický certifikát a fotovoltika, nahradenie štatistického zisťovania STAV 3-04 a zníženie záťaže obcí pri nasledujúcom sčítaní.

Kompetencie budúcnosti a partnerská spolupráca

Tretí blok prezentácií bol venovaný partnerom Národného štatistického systému ako súčasťi jedného celku spoločne zabezpečujúcich kvalitu a dôveryhodnosť oficiálnych štatistík. Praktický pohľad na aplikáciu kódexu v špecializovanom odbore priniesla Ing. Janka Szemesová, PhD., vedúca odboru emisie a biopalivá zo Slovenského hydrometeorologického ústavu. Jej prezentácia o tvorbe údajov o emisiách ukázala, ako metodická presnosť, transparentnosť postupov a dôsledné dodržiavanie Kódexu postupov pre európsku štatistiku viedli k získaniu protokolu o realizácii procesnej dokumentácie ako jedinému pracovisku SHMÚ. Vďaka tomu môže organizácia poskytovať štatistické informácie o emisiách Eurostatu priamo a prispievať k európskym environmentálnym účtom.

Na zásadný význam európskeho štatistického kódexu postupov pre akademické prostredie a vedecký výskum upozornila vo svojom príspevku doc. Ing. Mária Vojtková, PhD., vedúca Katedry štatistiky na Ekonomickej univerzite v Bratislave. Priblížila narastajúci počet spoločných projektov akademikov a štatistikov, rozširujúcu sa spoluprácu v rámci EÚ a Slovenska, konkrétnejšie sa zamerala aj na partnerstvo EUBA a ŠÚ SR v oblasti vzdelávania. Vyzdvihla najmä spoločné úsilie pri zavedení inžinierskeho študijného programu Data Science v ekonómii a udelenie značky European Master in Official Statistics (EMOS). V závere svojho vystúpenia načrtla perspektívy budúcej spolupráce, predovšetkým pri tvorbe spoločného etického rámca

pre výskum a štatistiku, ako aj pri posilňovaní dôvery verejnosti prostredníctvom transparentnosti a komunikácie.

Tému spolupráce a partnerstva, ktorá bola v centre tretieho bloku konferencie, uzatvoril Mgr. Richard Priesol, PhD., z Inštitútu finančnej politiky MF SR konkrétnymi príkladmi využívania štatistických údajov. Publiku predostrel, s akými údajmi IFP pracuje, ako sa premietajú do analýz a prognóz pre dobre informované verejné rozhodnutia, ale aj ako ich využíva v konkrétnych projektoch – napr. pri mapovaní uplatnenia utečencov na trhu práce alebo pri analýze vplyvu rodičovstva na príjmy matiek a otcov či vplyvu šírenia dezinformácií na spoločnosť.

Zdroj: Štatistický úrad SR

Záverečná diskusia: čo znamená meniaci sa dátový ekosystém pre oficiálnu štatistiku

Odborný program konferencie vyvrcholil panelovou diskusiou odborníkov zo všetkých inštitúcií na tému *Dátový ekosystém sa mení – čo to znamená pre oficiálnu štatistiku a jej kódex?* Diskusia zdôraznila, že budovanie dôvery v oficiálne štatistiky je spoločným záväzkom akademickej a vedeckej obce, poskytovateľov externých zdrojov údajov až po producentov oficiálnej štatistiky. Moderná štatistika si vyžaduje odborníkov, ktorí sú rovnako zruční v metodike, ako aj v komunikácii, ktorí rozumejú etike údajov aj technológiám a ktorí dokážu argumentovať v priestore, kde fakty často prehrávajú s príťažlivo podanými nepravdami. Akademická sféra a inštitúcie produkujúce oficiálne štatistiky nemôžu fungovať oddelene. Spoločne musia vytvárať prostredie, v ktorom sa rodí nová odborná generácia, nielen schopná počítať, ale aj správne interpretovať a obhajovať fakty.

Záver: Kódex ako kultúrna nevyhnutnosť a kompas pre budúcnosť

Konferencia ukázala, že aj po dvoch desaťročiach ostáva Kódex postupov pre európsku štatistiku viac než normatívnym dokumentom – je profesionálnym kompasom, ktorý pomáha udržiavať kvalitu a integritu v prostredí, kde údaje pribúdajú rýchlejšie než kapacita ich interpretácie.

Ing. Ivan Moncol'
Mgr. Jana Klúčiková, MBA
autori pracujú v Štatistickom úrade SR